

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

46

Handwritten signature

ԳԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Գրադարան «Ապարուստ»-ի № 1

ԱԳՐ

113

ՊԼԵՐԷՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ
(ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ)

Տպարան Մ. Բարսեղյանցու, Երևան.

1920

113 - Ch 97

Մեր ստացած աղատութիւնը մեզ
իրաւունք է տալիս հաւաքել, ժողով-
ներ անել մեր ցաւերի, նեղութիւնների,
պահանջների մասին խորհուրդ անել,
վճիռներ կայացնել և յայտնել, ուր որ
հարկն է:

Մեծ քաղաքներում ամեն շաբաթ
այդ տեսակ ժողովներ են լինում: Բան-
ւոր-արհեստավորները իրենց միջից
մարդիկ--պատգամավորներ են ընտ-
րում, որոնք մի տեղ հաւաքելով ի-
րենց դրութեան մասին մտածում,
խորհուրդ են անում: Նոյնպէս գիւղա-
ցիները պատգամավորներ են ընտրում,
ուղարկում, որ իրենց մասին մտածեն:
Ժողովներ են անում ուսուցիչները, հո-
գևորականները, վաճառականները և
այլն:

Մի խօսքով հիմա մի այնպիսի ժա-
մանակ է, որ ամեն գործի, պարապ-
մունքի մարդիկ ժողովներ են անում,
որ իրենց դրութիւնը պարզեն, որոշեն,

իրենց ցանկութիւնները, պահանջները
 յայտնեն: Բացի այս տեսակ ժողովու-
 բից, լինում են և ազգային ժողովու-
 բմեն ազգ ունի իր առանձին ցաւերը,
 նեղութիւնները. այնպիսի հարցեր կան,
 որոնք միայն գիւղացուն, բանւորին,
 ուսուցչին չեն վերաբերում, այլ ա-
 մենքին և բոլորը պէտք է հաւաքեն
 ու միասին վճռեն: Արդէն շատ ազ-
 գեր ունեցել են իրենց ժողովու-
 բի հարեան թուրքերն էլ Բապում
 ունեցան այստեսակ ժողով, ուր երկար
 խօսել են իրենց դրութեան, իրաւունք-
 ների, պահանջների մասին վճիռներ
 կայացրել և յայտնել ժողովրդին ու
 կառավարութեան:

Մենք, Ռուսաստանի հայերս էլ շատ
 ցաւեր ունինք, մեծ նեղութիւնների
 մէջ ենք, մեզ էլ հարկաւոր էր շատ
 հաւաքել, ժողով անել: Բայց Թիֆլի-
 սի և ուրիշ մեծ քաղաքների նշանա-
 ւոր պորժիչները, կուսակցութիւնները
 գտան, որ լաւ չէ վռազել, այլ հարկա-
 ւոր է դրա համար պատրաստութիւն-

ներ տեսնել, այնպէս անել, որ բոլոր ժողովուրդը մասնակցէ ազգային ժողովին:

Իրա համար ընտրւեցին կուսակցութիւններից, ընկերութիւններից, հաստատութիւններից ներկայացուցիչներ, որոնք մի ժողով կազմեցին, որը կոչւեց միջկուսակցական յանձնաժողով: Այդ ժողովը երկար աշխատելով, արդէն պատրաստել է ամեն ինչ. այսինքն թէ ազգային ժողովը ի՞նչ հարցեր պիտի քննէ և թէ ովքեր և ի՞նչպէս պէտք է մասնակցեն ընտրութիւններին:

Ազգային ժողովում պէտք է քննւեն այս հարցերը.

1. Վերաբերմունք դէպի ներկայ քաղաքական մոմենտը, դէպի ժամանակաւոր կառավարութիւնը և դէպի պատերազմը.

2. Ռուսաստանի ապագայ քաղաքական կազմը.

3. Անդրկովկասի ապագայ քաղաքական կազմը և նրա կապը Ռուսաստա-

նի հետ:

4. Փոքրամասնութեան իրաւունքը.
5. Հողային հարցը: Գիւղացու արնատեսական վիճակը:
6. Լեզուների իրաւունքը պետական հիմնարկութիւնների մէջ.
7. Դպրոցական խնդիրներ (տեսական դպրոցների ազգայնացում, ազգային դպրոցներ, Լազարեան ճեմարան):
8. Եկեղեցու փոխյարարելութիւնը պետութեան հետ:

Այս հարցերը շատ մեծ, դժւար հարցեր են, հարկաւոր է լաւ մտածել, հասկանալ և այնպէս մարդիկ ընտրել ժողովի համար, որ նրանք կարողանան ուղած, ցանկացած ձևով վճռել:

Առաջ հարկաւոր է բացատրել այդ հարցերը:

Ռուսաստանում մի շատ մեծ փոփոխութիւն է կատարուել, որը դեռ չի հաստատուել: Վերացւել են հին կառավարութիւնը, թագաւորութիւնը, հին օրէնքները, կարգերը, և երբ մեծ ժողովներ են լինում, այնտեղ վճռում

են թէ ընդունում են այդ բոլորը և
 ինչ ձևով: Մենք էլ որպէս ազգ, որ
 հաւարենք, պէտք է յայտնենք թէ
 ինչպէս ենք ընդունում այդ բոլորը:
 Ինչ խօսք, որ այդ բոլորը մեր սրտով
 է, ոչ մի ազգ գուցէ այնքան չի տանջ-
 ւել, որքան՝ մենք, դրա համար էլ մենք
 հոգով, սրտով պէտք է ընդունենք այդ
 բոլոր փոփոխութիւնները, ցանկանանք
 և պահանջենք, որ ժամանակաւոր կա-
 ուավարութիւնը գտնւի ժողովրդին բա-
 րեկամ մարդկանց ձեռքում, մինչև որ
 ժողովուրդը կասէ, թէ ինչ տեսակ
 կառավարութիւն է ցանկանում:

Ինչ վերաբերում է պատերազմին,
 մեր բոլորի ցանկութիւնն է, որ պա-
 տերազմը շուտ վերջանայ. հարկաւոր
 չի թշնամուն անպատճառ յաղթել,
 նրանից երկիրներ խլել, մեծ փողեր
 պահանջել, այլ այնպէս հաշտել, որ
 ոչ մի ազգ էլ չփասուի մէջ տեղ, ոչ
 ոքից ոչինչ չխլւի, բոլոր ազգերն էլ
 ստանան իրենցը և ազատ ապրեն:

Ռուսաստանում սեպտեմբեր ամսում

պէտք է լինի մի մեծ ժողով, որը կոչ-
 ւում է Սահմանադիր ժողով. այդ ժո-
 ղովում պէտք է որոշւի թէ ինչ տեսակ
 կառավարութիւն պէտք է լինի և ինչ
 օրէնքներ, կարգեր են հարկաւոր: Այ-
 ժըմեանից հարկաւոր է դրա համար
 պատրաստել, մտածել, որ յետոյ ուշ
 չլինի կամ այնպէս դուրս չգայ, որ էլի
 մասուենք, տանջւենք:

Հիմա համարեալ թէ ամեն տեղ էլ
 վերացած է թագաւորութիւնը և թա-
 գաւորի տեղ կառավարում, օրէնքներ
 են տալիս ժողովրդից ընտրւած մար-
 դիկ: Հիմա ժողովուրդը ամեն տեղ
 լուսաւորւում է, նրա աչքերը բաց-
 ւում են, տեսնում է որն է լաւը, իրեն
 օգտակարը և նրա յետևից էլ գնում է:
 Ամեն տեղ էլ փորձը ցոյց է տւել, որ
 երբ կառավարութիւնը ժողովրդական
 է, ժողովրդից ընտրւած մարդկանց
 ձեռքում է, ամեն ինչ կարգին է գնում,
 ժողովուրդը չի նեղւում հարկերից, ապ-
 րում է լաւ, բարեկեցիկ: Հիմա Ռու-
 սաստանում բոլորն էլ ուղում են, որ

լինի իսկական ժողովրդական կառավարութիւն, որին ասում են սամկավարական հանրապետութիւն: Մենք էլ պէտք է մեր կողմից այդպիսի կառավարութիւն պահանջենք, քանի որ ուս թագաւորներից շատ ենք ցաւեր, նեղութիւններ, տանջանքներ քաշել: Էլ հինը չպէտք է կրկնել: Բայց այդ նոր Ռուսաստանն այնպէս պէտք է կազմել, որ բոլոր ազգերն էլ ազատ լինին, լեզուի, կառավարութեան և այլ կողմերից չնեղւեն, ուսներին չենթարկւեն, որպէս տիրող ազգի:

Իրա համար էլ ամեն մի երկիր պէտք է իրա համար որոշ իրաւունքների ունենայ, ոչ թէ Ռուսաստանից եկած, ուս կառավարութեան կողմից նշանակւած մարդկանցով կառավարել, այլ ինքն իրեն, լինի, ինքնավար:

Օրինակ մենք հայերս, վրացիները, թուրքերը և ուրիշ ազգեր, որ ապրում ենք, միասին մի երկրում, որին Անդրկովկաս են ասում, պէտք է պահանջենք, որ մեր երկիրը ունենայ իրա

առանձին կառավարութիւնը, կարգերը, օրէնքները, հարկերը և այլն, նա-
յած նրա հանգամանքներին: Բայց այս
չի նշանակում, որ մենք ուզում ենք
Ռուսաստանից բոլորովին բաժանուել և
առանձին, անկախ լինել: Էլի մեր
երկիրը Ռուսաստանի մի մասն է
հաշուելու, էլի շատ բաներով կապւած
ենք լինելու, ինչպէս օրինակ զօրքի,
փողի, առևարի և ուրիշ կողմերից:
Ինչպէս մեծ ու փոքր եղբայր են լի-
նում, թէև ջոկ-ջոկ, բայց հայրական
ժառանգութեամբ կապւած, այնպէս
էլ ուս մեծ ազգը և նրա հետ միա-
ցած միւս փոքր ազգերն են լինելու:
Այս տեսակ պետութիւնը կոչուում է
դաշնակցական պետութիւն:

Ուրեմն մենք պէտք է պահանջենք
Ռամկավարական դաշնակցական հա-
սարակապետութիւն, այսինքն որ բո-
լոր երկրներն, ազգերը Ռուսաստանի
պէտք է իրենք—իրենց կառավարեն,
շատ բաներում անկախ, ինքնուրոյն
լինեն, բայց դրսի և տնտեսութեան

վերաբերեալ գործերում միացած, որ
պէս դաշնակիցներ:

Իսկ Անդրկովկասում ինչպէս պէտք է
հայ, թուրք, վրացի և այլն ազգեր
միանան և մի պետութիւն կազմեն:
Այս շատ դժւար բան է, բայց կարելի
է: Անդրկովկասում ամեն մի ազգ,
գլխաւորապէս հայ, թուրք, վրացի էլի
շատ ներքին գործերում պէտք է իրա-
րից անկախ լինեն, ինքնուրոյն, իրենք
իրենց գործերը կարգաւորեն, իսկ բո-
լոր այն խնդիրներում, որ վերաբե-
րում է ամբողջ Անդրկովկասին՝ միա-
ցած, որպէս դաշնակիցներ: Աւելի
պարզ ասեմ:

Պէտք է նահանգները, գաւառները
նորից կազմել և այնպէս անել, որ
համապատասխան լինի տաանձին ազ-
գերի տարածման — բռնած տեղին: Այ-
սինքն այն նահանգները, որոնք խառն
ազգաբնակութիւն ունին, պէտք է այն-
պէս կտրտել, նոր մասեր կպցնել, որ
գերակշռողը թւով կամ բոլորովին մի
ազգութիւն լինի: Օրինակ՝ Գանձակի

նահանգում մեծ մասը բնակիչների
 կազմում են մեր հարևան թուրքերը,
 թէև կան և շատ հայեր: Բայց եթէ
 Գանձակի նահանգը երկու մասի բա-
 ժանենք, նրանից կտրենք Շուշու, Չան-
 գեզուրի գաւառները, Չւանշիրից, կար-
 եագիւնից հայ բնակչութիւն ունեցող
 մասերն և մի առանձին նահանգ կազ-
 մենք, այն ժամանակ այդ տեղերում
 հայերը մեծամասնութիւն կլինեն, իսկ
 մնացած մասում՝ թուրքերը: Մենք
 պէտք է պահանջենք, որ ամեն տեղ
 այդպէս անեն, նահանգները, գաւառ-
 ները նորից բաժանեն, որպէսզի ամեն
 մի տեղ մի ազգ մեծամասնութիւն
 կազմի:

Իսկ սա ինչ նշանակութիւն ունի:
 Սա շատ կարևոր է: Եթէ ստում
 ենք, որ սրանից յետոյ ամեն ազգ
 պէտք է ազատ, ինքնուրոյն լինի, ամեն
 ինչ իրա լեզուով, ինչպէս օրինակ դըպ-
 րոցները, պետական հաստատութիւն-
 ները (ոստիկանատուն, դատարան,
 փոստ և այլն), այն ժամանակ հար-

կաւոր է, որ ազգերը խառը չլինին,
այլ ամեն տեղ մի ազգ մեծամասնու-
թիւն կազմի:

Այսպէս ուրեմն Անդրկովկասը պէտք է
հորից բաժանել հասանգհերի ըստ
ազգութիւնների: Այդ հասանգհերը
կոչւելու են կանտոններ և դրանից
խրաքանչիւրն ունենալու է իւր ներքին
անկախութիւնը շատ բաներում. (պաշ-
տօնեաներին, կառավարիչներին այդ-
տեղ ժողովուրդն է ընտրելու. դպրոց-
ներում, պետական բոլոր հաստատու-
թիւններում տեղական լեզուն է իշխե-
լու և այլն): Բայց այդ բոլոր կան-
տոնները միացած կազմելու են Ան-
դրկովկասի դաշնակցութիւնը, որը ու-
նի ժողովրդական ներկայացուցչու թիւն
բոլոր ազգերից կազմւած, և որը ընդ-
հանուր օրէնքներ է տալիս և ընդհա-
նուր գործերը կառավարում:

Եթէ այդպէս բաժանենք հասանգ-
հերը, էլի տեղեր կըլինեն, որ ազգերը
խառը կապրին. կըլինի մէկի մեծա-
մասնութիւն, միւսի փոքրամասնու-

Թիւն և այդ փոքրամասնութիւնը կարող է նեղել մեծամասնութիւնից: Պէտք է այդ մասին էլ մտածել և այնպէս անել, որ փոքրամասնութիւնը չնեղի, առանձին օրէնքներով նրա դրութիւնը, իրաւունքները որոշին: Մի խօսքով այնպէս պէտք է անել, որ ոչ մի ազգ միւսին սրանից յետոյ չընեղի, նրա վրայ իրաւունքներ չբանեցնի:

Ազգային ժողովում քննելու է և մի շատ մեծ, դժւար հարց, որ մեր գիւղացիներին է վերաբերում. այն է հողային հարցը և մեր գիւղացիների դրութիւնն առհասարակ:

Հայ, թուրք, վրացի և այլ ազգի գիւղացիները հին կառավարութիւնից, թագաւորներից շատ են վնասուել: Հողերը գիւղացիներից թլել են և տւել տէրութեան ծառայողներին, մեծամեծներին, բէգերին և աղաներին: Այնպէս որ, նա՛ ով հողի հետ կաիւ է տալիս, ամբողջ տարին տանջւում, չարչարւում հող չունի կամ քիչ ունի, իսկ ով ոչինչ չի անում, նստած քաղաքներ

բում անհաշիւ ծախսում, փողեր է
փչացնում՝ հողերի տէր է: Սա մի ա-
նարդարութիւն է, որ պէտք է յեղա-
փոխութիւնը վերացնէ:

Արդէն ամեն տեղ գիւղացիական ժո-
ղովներ են եղել և պահանջել են, որ
բոլոր հողերը, լինին դա տէրութեան,
բէգերի, իշխանների, հարուստների,
վանքերի և այլն, պէտք է տալ գիւ-
ղացիներին, այն էլ ձրի, առանց փող
վճարելու: Բայց այդ բաւական չէ:
Գիւղացիք ի՞նչպէս պէտք է օգտուեն,
այդ հողերը ի՞նչպէս պէտք է բաժանել
նրանց մէջ:

Գիւղացիների օգուտը պահանջում է,
որ բոլոր հողերը համարուեն համայնա-
կան, այսինքն ոչ ոք իր սեփական հո-
ղը չունենայ, այլ հողը պատկանի բո-
լորին: Այդ հողը յետոյ կը բաժանեն
գիւղացիների մէջ այնպէս, որ ով ինչ-
քան հարկաւորութիւն ունի, այնքան
էլ վերցնի: Հողը կը տան միայն գիւ-
ղացիներին, իսկ ով երկրագործու-
թեամբ չի պարապում, նա հող չի

ստանայ: Հողը, իհարկէ, գիւղացուն
մշտական չեն տալիս, այլ ժամանա-
կաւոր: Երբ մի որոշ ժամանակ անցնի
(օրինակ 5, 8, 10 տարի), պիտի նո-
րից բաժանել, որպէսզի ամեն մարդ
ստանայ այնքան, որքան հարկաւորու-
թիւն ունի: Եթէ այս ընդունւի, ուրեմն
պէտք է արգելի հողի առուծախսը,
ոչ ոք սեփական հող չպէտք է ունենայ,
հողը պիտի համարուի ընդհանուրի սե-
փականութիւն:

Ազգային ժողովում այս մասին խօ-
սելու են և վճիռ են կայացնելու, որ
յետոյ տէրութեան միջոցով օրէնք
դառնայ: Գիւղացիները պէտք է այն-
պիսի մարդկանց ընտրեն ազգային ժո-
ղովի համար, որ նրանք հողի հարցն
այսպէս վճռեն: Այս է պահանջում գիւ-
ղացիների օգուտը: Բացի հողային հար-
ցից, ազգային ժողովում քննւելու են
առհասարակ մեր գիւղացիների դրու-
թիւնը, թէ ի՞նչպէս անեն, որ գիւղա-
ցիներին ազատեն այն նեղ, ծանր դրու-
թիւնից, որի մէջ գտնւում են: Վերջին

ժամանակները հողի քչութեան, շատ հարկերի, տուրքերի, երաշտի, պատերազմի և այլ պատճառով գիւղացիք բոլորովին աղքատացել են, չունեն անասուններ, սերմացու, գործիքներ, մնացել են դատարկ, անօգնական: Ազգային ժողովուժ պէտք է մտածեն միջոցներ գտնեն տէրութեան կամ գանազան ընկերութիւնների օգնութեամբ գիւղացիների դրութիւնը լաւացնելու, թոյլ չտան որ նրանք բոլորովին աղքատանան: Դրա համար պէտք է գիւղացիք այնպիսի մարդկանց ուղարկեն ազգային ժողով, որ իրենց ցաւը, դարդը պատմեն:

Ազգային ժողովուժ պէտք է պահանջեն, որ սրանից յետոյ փոստուժ, դատարանուժ, ոստիկանական հաստատութիւններուժ, երկաթուղիներուժ և այլ պաշտօնական տեղերուժ տեղական լեզուով, հայերէն խօսեն և ոչ ռուսերէն, ինչպէս առաջ էր: Խնդճ գիւղացին, որ ռուսերէն չգիտէր, մնում էր բերանը փակ, դարդը սրտում: Այժմ երբ այդ

պահանջն ընդունելի, նա կարող է իր
լեզուով, իր բերանով իր ցաւը պատ-
մել, գանդատ անել կամ բողոքել:
Նոյնպէս խնդիրները, նամակները և
այլն իր լեզուով կը գրի և տեղ կանցնի
և ոչ թէ առաջւայ նման սրան-նրան
վիզ կը ծռի, փող կը տայ, որ ուսե-
րէն դրին:

Նոյնպէս պէտք է ազգային ժողովը
պահանջէ, որ տէրութիւնը իր հաշուով
դպրոցները շատացնէ, բոլոր դիւղերում
դպրոցներ բաց անէ, ուսումը ձրի լինի,
երեխաները իրենց լեզուով սովորեն, ոչ
միայն ուսեւրէն, ինչպէս առաջ էր:
Բոլոր եղած դպրոցներում պէտք է սրա-
նից յետոյ գլխաւոր տեղը բռնի մայ-
րենի լեզուն, մեզ համար հայերէնը և
յետոյ մնացածը: Սրանից յետոյ պէտք
է դպրոցներում շատ բան անցնել մայ-
րենի լեզուով, իսկ ուսեւրէնն ինչպէս
օտար լեզու սովորեն, որը իհարկէ,
շատ հարկաւոր է:

Ազգային ժողովում էլ ուրիշ շատ
հարցեր են քննւելու: Մի խօսքով, հա-

յոց ազգին վերաբերեալ ինչ որ հարցեր կան, պէտք է այնտեղ քննեն, պարզեն, որ յետոյ կարելի լինի անցկացնել:

Սրանից երևում է, թէ որքան մեծ նշանակութիւն ունի ազգային ժողովը, և ամեն մէկը մեզնից պարտաւոր է հասկանալով իր ձայնը տալ այնպիսի մարդկանց, որ իւր ցանկացածը պաշտպանեն, պահանջեն ազգային ժողովում:

Ազգային ժողովի ներկայացուցիչներ, պատգամաւորներ պէտք է ընտրեն Ռուսաստանի ամեն կողմերի հայերից: Շուշու, Չանգեղուրի և Իիգակի գաւառների հայերը պէտք է ընտրեն 22 պատգամաւորներ: Ընտրութիւնն այսպէս է լինելու: Ամեն մի չափահաս հայ, կին թէ տղամարդ, որ 20 տարեկանից անց է, իրաւունք ունի ընտրութեան մասնակցելու: Ընտրութիւնները լինելու են օգոստոսի 6-ին. այդ օրն ամեն գիւղում պէտք է հաւաքեն բոլոր ընտրողները և իրենց ձայնը տան: Երանից առաջ մի քանի մարդիկ են

ընտրելու՝ ձայները հաւաքելու համար։
 Մի քանի օր առաջ կուսակցութիւն-
 ները յայտնելու են ժողովրդին, թէ որ
 մարդկանց պէտք է ընտրել՝ որպէս
 պատգամաւորներ։ Ընտրութիւնից երեք
 օր առաջ կուսակցութիւնների մարդիկ
 ընտրողներից ամեն մէկին տալու են
 մի թուղթ, որի մէջ գրւած է, թէ նա
 որ կուսակցութեան է ձայն տալիս։
 Ընտրողներն ազատ են, որ կուսակ-
 ցութեան հաւանում են, նրա թուղթը
 կը վերցնեն և ընտրութեան օրը կը
 տան ձայն հաւաքողներին։ Որ կուսակ-
 ցութիւնը շատ ձայն ստանայ, նրա
 առաջարկւած մարդիկ են ընտրելու։

Գիւղացիների օգուտը պահանջում է,
 որ կին թէ տղամարդ, բոլորն էլ մաս-
 նակցեն ընտրութիւններին, իրենց
 պաշտպան կուսակցութեան ձայն տան,
 թէ չէ կընտրուեն այնպիսի մարդիկ,
 որ իրենց հակառակ կը լինին, քան
 կը տան։

Իսկ ո՞ր կուսակցութեան պէտք է
 ձայն տալ։ Հայ աշխատաւորը, գիւղա-

ցին մինչև այժմ մի կուսակցութեան է
 ճանաչում, որ գիւղում, գործարանում
 երևում, խեղճի, անճարի համար ցա-
 ւում, մտածում է: Այդ կուսակցութիւ-
 նը Հայ Յեղափոխականացի կուսակցութիւնն է:

Իսկականացի կուսակցութիւնն է, որ միշտ նեղ
 ու լայն օրերին ժողովրդի մէջ է եղել,
 ժողովրդի համար է չարչարել: Իսկ-
 ականացի կուսակցութեան մարդիկն են, որ մոռա-
 ցել են իրենց տունը, տեղը, ընտանի-
 քը, ծնողներին, ժողովրդի համար չար-
 չարել, բանտի, աքսորի մէջ տանջել,
 կախաղան բարձրացել, որ ժողովրդի
 համար լաւ օրեր բերեն: Ամենքը լաւ
 յիշում են, թէ ինչպէս Իսկականացի
 կուսակցութեան մարդիկ իրենց կեանքն էին
 դրել ժողովրդի համար, ազատելու կո-
 տորածներին, թալաններին, և եթէ չլի-
 նէին դաշնակցականները, ո՞վ գիտէ, թէ
 ինչ կը լինէր ժողովրդի դրութիւնը:

Այսօր էլ, էլի Իսկականացի կուսակցութիւնն է,
 որ ցաւում, մտածում է ժողովրդի հա-
 մար: Ամեն տեղ էլ ժողովուրդը այդ
 շատ լաւ գիտէ և գնահատում է: Իսկ

Նակցութիւնը հայերի մէջ ամենամեծ
կուսակցութիւնն է, ամեն տեղ նրան
են ընդունում, ոչ միայն Անդրկովկա-
սում, այլ և Ռուսաստանի բոլոր կող-
մերում, ուր հայեր կան:

Ազգային ժողովում Դաշնակցութիւնն
է, որ այս բոլոր հարցերը պաշտպանե-
լու է աշխատաւոր ժողովրդի օգտին.
և որքան նրան շատ ձայն տան, այն-
քան այդ լինելու է աշխատաւորների,
գիւղացիների օգտին:

Ուրեմն պէտք է ձայն տալ աշխա-
տաւորների, գիւղացիների պաշտպան
բարեկամ Հայ Յեղ. Դաշնակցութեան:

Ընտրողներ, կին թէ տղամարդ,
վերցրէք Հայ Յեղափոխական Դաշնակ-
ցութեան թղթերը և ձայն տուէք Հայ
Յեղափոխական Դաշնակցութեան:

W92

113